

FİLİZ KİTABEVİ

Prof. Dr.
Emine YAZICIOĞLU

Prof. Dr.
Zehra ŞEKER ÖĞÜZ

SİGORTA HUKUKU

Gözden Geçirilmiş 4. Baskı

FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2021

Ekim 2021

ISBN: 978-975-368-664-8

BASKI

Kiraz Medya Sanayi ve Ticaret A.Ş
Matbaacı Sertifika Numarası: 40162

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Topyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(212) 850 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com
bilgi@filizkitabevi.com
Yayıncı Sertifika Numarası: 48596

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

4. BASIYA ÖNSÖZ

Sigorta Hukuku kitabının üçüncü basısının tükenmesi üzerine dördüncü basının yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu basıda, mevzuatta meydana gelen değişiklikler kitaba işlenmiş ve planda bazı değişiklikler yapılmıştır. Öğrencilerimizden gelen istekler doğrultusunda konu anlatımlarının sonuna yeni tablolar eklenmiştir.

Kitabın yayına hazırlanması sürecindeki değerli yardımları için Dr. Öğr. Üyesi Melda TAŞKIN'a, Araş. Gör. Murat AYDIN'a ve Araş. Gör. İpek OĞUZ'a, Filiz Kitabevi'nin sahibi Oğuzhan ORUÇ'a ve titiz çalışmasıyla kitabı basıma hazırlayan Zeynep ORUÇ TATLI'ya teşekkür ederiz.

Beyazıt, Eylül 2021

Prof. Dr. Emine YAZICIOĞLU

Prof. Dr. Zehra ŞEKER ÖĞÜZ

İÇİNDEKİLER

4. BASIYA ÖNSÖZ.....	III
İÇİNDEKİLER	V
KISALTMALAR	XV

§1. SİGORTA KAVRAMI, SİGORTA HUKUKUNUN

KONUSU VE KAYNAKLARI	1
I. SİGORTANIN TANIMI VE UNSURLARI.....	1
II. SİGORTANIN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ	1
III. SİGORTA SİSTEMİ	4
IV. SİGORTANIN İŞLEVLERİ	5
V. SİGORTACILIĞIN TEMEL ÖZELLİKLERİ	6
1. Sigortacılık, Bilimsel ve Teknik Esaslara Dayanan Bir Faaliyettir... 6	
2. Sigortacılık, Yasal Olarak Düzenlenmesi ve Denetlenmesi Zorunlu Olan Bir Faaliyettir	7
3. Sigortacılık, Ulusal Sınırları Aşan Bir Faaliyettir.....	10
VI. SİGORTAYI SOSYAL SİGORTADAN AYIRAN UNSURLAR	10
VII. SİGORTA HUKUKUNUN KONUSU VE KAYNAKLARI	11
1. Sigorta Hukukunun Konusu.....	11
2. Sigorta Hukukunun Kaynakları	12
2.1. Sigorta Hukuku Mevzuatı	12
2.2. Sigorta Genel Şartları.....	13

§2. SİGORTACILIK FAALİYETLERİNİN DÜZENLENMESİ VE DENETLENMESİ

§2.1. SİGORTACI VE REASÜRANS ŞİRKETLERİ	16
I. SİGORTA VE REASÜRANS ŞİRKETLERİNİN KURULMASINA İLİŞKİN ESASLAR	16
1. Tip Sınırlandırılması.....	16
2. Faaliyet Alanının Sınırlandırılması	16
3. Branş Sınırlaması.....	18
II. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN KURULMASINDAN ÖNCE ALINMASI GEREKEN İZİN KOŞULU.....	19

III. ŞİRKETLERİN SAHİP OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLER	23
1. Kurucuların Sahip Olması Gereken Özellikler	23
2. Hisse Senetlerinin Özelliği.....	24
3. Sermaye Tutarına İlişkin Düzenleme.....	24
4. Holding Bünyesinde Faaliyet Gösterecek Sigorta Şirketlerinde Aranan Özellikler	25
5. Kooperatif Esasına Göre Yapılanan Şirketlerin Sahip Olması Gereken Özellikler	25
6. Yabancı Sigorta Şirketlerine İlişkin Düzenleme	26
IV. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN FAALİYETE GEÇMESİNE İLİŞKİN ESASLAR	27
1. Ruhsat Alınmasına İlişkin Koşulların Değerlendirilmesi	27
2. Şirketin Kurulmasından İtibaren Bir Yıl İçerisinde Ruhsat Başvurusunda Bulunulmasının Zorunlu Olması.....	27
3. Ruhsat Başvurularının Değerlendirilmesindeki Esaslar	28
V. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN ÇALIŞMA ESNASINDA KONTROLÜ	29
1. Şirketlerin Uymakla Yükümlü Olduğu Esaslar	30
1.1. Teknik Karşılık ve Teminat Ayırma Yükümlülüğü.....	30
1.2. Şirket Hesaplarının Tutulması, Denetimi ve İlanına İlişkin Esaslar	31
1.3. Aktif Azaltıcı İşlem Yasağı	32
1.4. İntifa ve Oy Haklarına İlişkin Esaslar	33
1.5. Esas Sözleşme Değişiklikleri.....	35
1.6. İç Kontrol Sisteminin Kurulması.....	36
2. Çalışma Esnasında Denetim Yetkisi	36
2.1. Genel Olarak.....	36
2.2. Şirketin Mali Bünyesinin Güçlendirilmesi	37
3. Sigorta Sözleşmesine İlişkin Yetkiler	40
3.1. Sigorta Genel Şartlarının Düzenlenmesine İlişkin Esaslar	40
3.2. Tarife ve Teminat Tutarlarının Belirlenmesine İlişkin Esaslar	42
VI. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN SONA ERMESİNDE DENETİM YETKİSİ	44
1. Tasfiye, Birleşme, Devir, Portföy Devri ve İflas.....	44
2. Ruhsatın İptali	46
3. Ruhsat İptaline İlişkin SK m. 7 Düzenlemesi.....	46
§2.2. SİGORTA ARACILARI	49
I. SİGORTA ACENTESİ.....	52

1. Tanım	52
2. Türleri.....	52
3. Sigorta Acentelerinin Denetimi.....	53
3.1. Faaliyete Başlamada Denetim	53
3.1.1. Genel Olarak.....	53
3.1.2. Sigorta Acenteliği İzni (Uygunluk Belgesi) Verilmesi..	54
3.2. Faaliyet Sırasında Denetim.....	55
3.2.1. Şube Açma.....	55
3.2.2. Başka İşle İstihgal Yasağı.....	56
3.3. Acentelik İlişkisinin Esasları	56
3.3.1. Acentelik Sözleşmesi ve Acentelik Yetkisi Verilmesi ..	56
3.3.2. Acentenin Sigorta Poliçesi Düzenleme ve Prim Tahsil Etme Yetkisi	57
3.3.3. Acentenin Diğer Yetkileri.....	58
3.3.4. Sigortacının Hak Sahibine Yapması Gereken Ödemeyi Acenteye Yapması.....	58
3.3.5. Sigorta Acentesinin Diğer Yükümlülükleri	59
3.3.6. Acentenin Ücret (Komisyon) Hakkı	59
3.3.7. Acentelik İlişkisinin Sona Ermesinin Sonuçlarına İlişkin SK Düzenlemeleri	60
(i) Yapılmış ve Kısa Sürede Yapılacak İşler İçin Komisyon Hakkı	60
(ii) Denkleştirme (Portföy Tazminatı) Talep Hakkı	61
II. SİGORTA/REASÜRANS BROKERİ.....	63
1. Tanım	63
2. Faaliyete Başlamada Denetim	63
2.1. Ruhsat Koşulları	64
2.2. Ruhsat Verilmesi	66
2.3. Yurt Dışında Kurulu Brokerler.....	66
3. Faaliyet Esnasında Denetim	67
4. Ruhsat İptali	67
5. Brokerin Müşteri (Olası Sigorta Ettiren/Sigortacı) ile İlişkisi	68
6. Broker ile Sigortacı/Reasürör Arasındaki İlişki	70
§3. SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN TANIMI, ÖZELLİKLERİ, KURULMASI, TARAFLARI VE UNSURLARI	73
I. SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN TANIMI, UNSURLARI VE ÖZELLİKLERİ	74
1. Tanım	74
2. Özellikleri.....	75

3. Uygulanacak Hükümler.....	75
4. Sözleşmenin Unsurları	75
4.1. Sigortanın Konusu.....	75
4.2. Riziko	76
4.2.1. Kavram.....	76
4.2.2. Sigortalanan Riziko.....	76
II. SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI	78
1. Genel Olarak	78
2. Sözleşmenin Temsilci Vasıtasıyla Akdedilmesi.....	80
III. SİGORTA TÜRLERİ	82
1. TTK Uyarınca Sigorta Sözleşmelerinin Sınıflandırılması.....	82
2. Doktrinde Yapılan Sınıflandırmalar	84
2.1. Zarar Sigortası – Meblağ Sigortası	84
2.1.1. Zarar Sigortaları.....	84
2.1.2. Meblağ Sigortaları	85
2.2. Zorunlu Sigorta – İsteğe Bağlı Sigorta	86
2.3. Malvarlığı Sigortaları – Şahıs Sigortaları	86
IV. SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN TARAFLARI VE İLGİLİLER.....	87
1. Sözleşmenin Tarafları	87
1.1. Sigortacı	87
1.2. Sigorta Ettiren.....	87
2. İlgililer	88
2.1. Hayat Sigortalarında.....	88
2.1.1. Sigortalı (Riziko Şahsı).....	88
2.1.2. Lehtar (Sigortadan Yararlanacak Şahıs)	89
2.2. Zarar Sigortalarında.....	90
2.2.1. Sigortalı	90
2.2.2. İpotekli Alacaklı.....	90
2.2.3. Zarar Gören	91
2.2.4. Sınırlı Ayni Hak Sahibi	91
V. ZORUNLU SİGORTALAR.....	92
1. Sözleşme Yapılması Zorunluluğu.....	92
1.1. Zorunlu Sigorta Sözleşmelerinin Kurulmasının Denetlenmesi.....	94
1.2. Güvence Hesabı	96
2. Sözleşmenin Türkiye’de Yapılması Zorunluluğu ve İstisnaları	98
VI. SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN ÖZEL GÖRÜNÜM BİÇİMLERİ.....	99
1. Abonman Sözleşmesi.....	99

2. Geçici Sigorta Himayesi	99
3. Birleştirilmiş Sözleşmeler	100
4. Geçmişe Etkili Sigorta Sözleşmeleri.....	100

§4. SİGORTA SÖZLEŞMESİNDE TARAFLARIN

YÜKÜMLÜLÜKLERİ

I. TARAFLARIN SÖZLEŞMENİN KURULMASINDAN ÖNCEKİ

YÜKÜMLÜLÜKLERİ

1. Sigortacının Bilgilendirme (Aydınlatma) Yükümlülüğü.....	103
1.1. Genel Olarak	103
1.2. Bilgilendirme Yükümlüsü	105
1.3. Bilgilendirme Muhatabı	106
1.3.1. Sözleşmenin Akdinden Önce	106
1.3.2. Sözleşmenin Akdinden Sonra	107
1.4. Bilgilendirmenin Kapsamı.....	107
1.4.1. Sözleşme Öncesi	107
1.4.2. Sözleşme Süresince.....	108
1.5. İfa Şekli	108
1.5.1. Sözleşme Öncesi	108
1.5.2. Sözleşme Süresince.....	109
1.6. İfa Zamanı	110
1.6.1. Sözleşmenin Akdinden Önce	110
1.6.2. Sözleşmenin Akdinden Sonra	110
1.7. Yükümlülüğün İhlali	113
1.7.1. TTK Düzenlemesi.....	113
1.7.1.1. Sigorta Ettirenin Hangi Halde İtiraz Edebileceği	114
1.7.1.2. Ondört Günlük Sürenin Ne Zaman İşlemeye Başlayacağı.....	115
1.7.1.3. İtirazın Şekli	115
1.7.1.4. Süresinde İtiraz Edilmesinin Anlamı ve Sonucu	115
1.7.1.5. Süresinde İtiraz Edilmemesinin Anlamı ve Sonucu	117
2. Sigorta Ettirenin Sözleşme Öncesi İhbar Görevi.....	121
2.1. Genel Olarak Sözleşme Öncesi İhbar Görevi ve Yerine Getirilmesi	122
2.2. İhbar Görevinin Yükümlüsü.....	122
2.3. İhbarın Muhatabı	123
2.4. İhbarın Yapılması Gereken Zaman.....	123

2.5. İhbarın İçeriği	123
2.6. İhbarın Yöntemi	125
2.7. Sözleşme Öncesi İhbar Görevinin İhlali ve Yaptırım Sistemi	128
2.7.1. Yaptırım Sistemi	131
2.7.1.1. Sigortacının İhlalin Varlığını Rizikonun Gerçekleşmesinden Önce Öğrenmesi	132
2.7.1.2. Rizikonun Gerçekleşmesinden Sonra İhlalin Öğrenilmesi	133
(i) Kasten İhlalin Tespiti Halinde	133
(ii) İhlalin Kasten Gerçekleştirilmediğinin Tespiti Halinde	134
2.7.2. Yaptırımın Uygulanamayacağı İhtimaller	135
2.7.2.1. Cayma Hakkının Kullanılmasından (Yaptırımın Uygulanmasından) Açıkça veya Zımnen Vazgeçilmesi	136
2.7.2.2. Caymaya Yol Açan İhlale Sigortacının Yol Açması	136
2.7.2.3. Sigortacı, Sorularından Bazıları Cevapsız Bırakıldığı Hâlde Sözleşmeyi Yapması	136
3. Hayat Sigortası Sözleşmelerinde Özel Düzenleme	137
II. TARAFLARIN SÖZLEŞMENİN KURULMASINDAN SONRAKİ YÜKÜMLÜLÜKLERİ	138
1. Sigortacının Poliçe Düzenleme ve Verme Yükümlülüğü	138
2. Sigorta Ettirenin Yükümlülükleri	142
2.1. Prim Ödeme Borcu	143
2.1.1. Ödeme Zamanı, Şekli ve Yeri	144
2.1.2. Primin Ödenmemesinin Sonuçları	146
2.1.2.1. Primin veya İlk Taksitinin Ödenmemesinin Sonuçları	146
2.1.2.2. Primin Sonraki Taksitlerinin Ödenmemesinin Sonuçları	147
2.1.2.3. Hayat Sigortası Sözleşmelerinde Sonraki Primin Ödenmesinde Temerrüdün Sonuçları	150
(i) Sigorta Sözleşmesinden Ayrılma (TTK m. 1500)	150
(ii) Sigorta Ettirenin Sigortacıdan Ödünç İsteme Hakkı (TTK m. 1501)	151
(iii) Prim Ödemeden Muaf Sigorta (TTK m. 1502)	151
2.2. Rizikoyu Ağırlaştırılmama Görevi	153

2.2.1. Rizikonun Ağırlaştığını İhbar Görevi	153
2.2.2. Yaptırıma İlişkin Hükümler	154
2.2.2.1. Genel Olarak	154
(i) İhlalin Rizikonun Gerçekleşmesinden Önce Öğrenilmesi	154
(ii) İhlalin Rizikonun Gerçekleşmesinden Sonra Öğrenilmesi	155
(iii) Yaptırım Uygulanmayacak Haller	156
2.2.2.2. Hayat Sigortası Sözleşmelerinde Yaptırım	156
III. TARAFLARIN RİZİKONUN GERÇEKLEŞMESİNDEN SONRAKİ YÜKÜMLÜLÜKLERİ	159
1. Sigorta Ettirenin Yükümlülükleri	159
1.1. Rizikonun Gerçekleştiğini İhbar Görevi	159
1.1.1. İhbarın Yükümlüsü	159
1.1.2. İhbarın Süresi	159
1.1.3. Görevin İhlalinin Yaptırımı	159
1.2. Bilgi Verme ve Araştırma Yapılmasına İzin Verme Yükümlülüğü	161
1.3. Zararı Önleme, Azaltma ve Sigortacının Rücu Haklarını Koruma Yükümlülüğü	162
2. Sigortacının Ödeme Yapma Borcu	164
2.1. Genel Olarak	164
2.2. Himaye Borcunun Genel Sınırları	165
2.2.1. Sigorta Bedeli	165
2.2.1.1. Kavram	165
2.2.1.2. Sigorta Bedelinin Belirlenmesi	165
2.2.2. Sigorta Değeri	166
2.2.3. Sigorta Zararı	166
2.2.4. Aktif Zarar Sigortalarında Sigorta Değerinin Belirlenmesinde Özel Durum (Takseli Sigorta) ve Sigorta Bedelinin Sigorta Değerine Eşit Olmamasının Sonuçları	167
2.2.4.1. Takseli Sigorta	167
2.2.4.2. Menfaat Değeri Altında Sigorta (Eksik sigorta)	168
2.2.4.3. Aşkın Sigorta	168
2.3. Teminat Kapsam ve Koşullarının Belirlenmesi	169
2.4. Sigortacının Tazminat veya Bedel Ödeme Borcunu İfa Zamanı	170
2.5. İspat Yükünün Dağılımı	173

2.6. Sigortacının Ödeme Yapma Borcunun İfasında İzlenen Usul	174
2.7. Rizikonun Gerçekleşmesindeki Kusurun Sigortacının Ödeme Yapma Borcuna Etkisi	175
2.8. Türk Ticaret Kanununda Zamanaşımı Düzenlemesi	178
2.8.1. Genel Olarak	178
2.8.2. TTK'nun 1420. ve 1482. Maddelerinin Uygulama Alanının Belirlenmesi	179
2.8.2.1. İki Yıllık Zamanaşımı Süresinin Uygulanacağı Taleplerin Kapsamının Belirlenmesi	180
2.8.2.2. Altı ve On Yıllık "Üst" Zamanaşımı Sürelerinin Uygulama Alanının Belirlenmesi	180
2.8.3. Zamanaşımı Sürelerinin Başlamasına İlişkin Esaslar ..	181
2.8.3.1. İki Yıllık Zamanaşımı Süresinin Başlama Anının Belirlenmesi	181
2.8.3.2. Altı Yıllık Zamanaşımı Süresinin Başlaması ..	183
2.8.3.3. Sorumluluk Sigortalarında On Yıllık Üst Sürenin Başlamasına İlişkin Esaslar	183
2.8.4. Sorumluluk Sigortalarında İki ve On Yıllık Süreler Arasındaki İlişki	183
2.8.5. Zamanaşımı Süresinin İşlemesine ve Sona Ermesine İlişkin Esaslar	184
2.8.5.1. Zamanaşımının Durması	184
2.8.5.2. Zamanaşımının Kesilmesi	185
§5. BİRDEN ÇOK SİGORTA	187
I. Müşterek Sigorta	187
II. Çifte Sigorta	188
III. Kısmi Sigorta	190
§6. SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ	193
I. Sözleşme Süresinin Sona Ermesi	193
II. Tarafların Anlaşarak Sözleşmeyi Sona Erdirmesi (İkâle)	193
III. Rizikonun Gerçekleşmesi	193
IV. Tarafların Acze Düşmesi (TTK m. 1417)	194
V. Sigortacının İflas Etmesi	195
VI. Sigorta Edilen Menfaatin El Değiştirmesi	195
§7. SİGORTACININ KANUNİ HALEFİYETİ	197
I. Sigortacının Kanuni Halefiyeti ve Amacı	197
II. Halefiyet Şartları	198

1. Sigorta Tazminatının Ödenmiş Olması	198
2. Sigortalının Gerçekleşen Zarardan Dolayı Sorumlulara Karşı Dava Hakkına Sahip Olması	199
III. Kanuni Halefiyete Dayanan Rücu Hakkının, Hakkın İleri Sürülebileceği Kişi (Hakkın Muhatabı) Bakımından Sınırlandırılması	202
IV. Sigortalının Bakiye Zararı İçin Tazminat Talep Hakkını Koruması	202
V. Rücu Hakkının Sigortalı Aleyhine Kullanılıp Kullanılamayacağı Sorunu	203
VI. Düzenlemenin Emredici Niteliğinin Anlamı	203
VII. Sorumluluk Sigortalarında Sigortacının Kanuni Halefiyeti	204
VIII. Sigortacının Kanuni Halefiyetinin İhlal Edilmesinin Sonuçları	205
§8. SİGORTA TAHKİMİ	207
I. Sigortacılık Tahkimine Başvuru Koşulları	207
II. Sigorta Tahkimine Başvurunun Gerçekleştirilmesi	208
III. İnceleme ve Tahkim Yargılamasının Yapılmasına İlişkin Esaslar ...	208

KISALTMALAR

Bkz.	: Bakınız
BESHY	: Bireysel Emeklilik Sistemi Hakkında Yönetmelik
BESK	: 6432 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu
E.	: Esas
eTTK	: 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
FHİMSY	: Finansal Hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği
GHY	: Güvence Hesabı Yönetmeliği
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HD.	: Hukuk Dairesi
HUAK	: 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu
K.	: Karar
KK	: 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu
m.	: Madde
MASSY	: Sigortacılık Kapsamında Değerlendirilecek Faaliyetler ve Mesafeli Akdedilen Sigorta Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik
SSBiY	: Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik
ÖSSY	: Özel Sağlık Sigortaları Yönetmeliği
SAY	: Sigorta Acenteleri Yönetmeliği
SRBY	: Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği
SK	: 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu
T.	: Tarih
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TKHK	: 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TSRB	: Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TTK-YUK	: 6103 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun

